

Jolsvai András

Bécsi párhuzamok

Miféle párhuzamok? – hőkölne vissza a szerencsés olvasó, aki, a szerzőhöz hasonlóan maga is láthatta az osztrák főváros két remek kiállítását, a Francia impresszionistákat az Alsó Belvederében, és a Rejtett modernizmust a Leopold Múzeumban.

(Hogy miért szerencsés? Egyrészt, mert a kiállítások élményét már eltehetette magának, másrészt, mert ezeket a sorokat is olvashatja. Akik csak az utóbbit mondhatják el magukról – a félig szerencsések tehát – azok jobban teszik, ha minél előbb megtekintik a mondott tárlatokat, mert az egyik még januárban, a másik februárban bezár.)

Miféle párhuzamok? – kérdezné tehát csodálkozva a fent mondott olvasó, hiszen az egyik egy svájci magángyűjteményből szervezett kamarakiállítás, melynek darabjait a tulajdonosi szeszély hordta össze (más kérdés, hogy az a szeszély éppen a francia impreszzionisták egy csoportjának kedvtelésében öltött testet, és semmilyen anyagi megfontolások nem korlátozták), a másik pedig egy nagyszabású filozófiai koncepción alapuló tárlat, mely rendkívül gazdagon merít a választott korszak műveiből, végigvezetve a

látogatót a téma összes le- és fel-ágazásán, s melyet nyilván korlátoztak némileg az anyagi megfontolások, de ez – ellentétben például egy nemrégiben e lapokon is bemutatott hazai kiállítással – egyáltalán nem látszik rajta. (Krasznahorkai, ha látná az előző mondatot, elégedetten dőlné hátra.)

Úgy-
hogyan
első
lá-
tásra
úgy
tű-
nik,

keresve se lehetne két ilyen, egymástól távol eső tárlatot találni. (Mondjuk, második látásra is, merthogy bár a kulcsév mindkét esetben 1900 – ez még alatt el lesz magyarázva – az egyikben kizárólag imp-

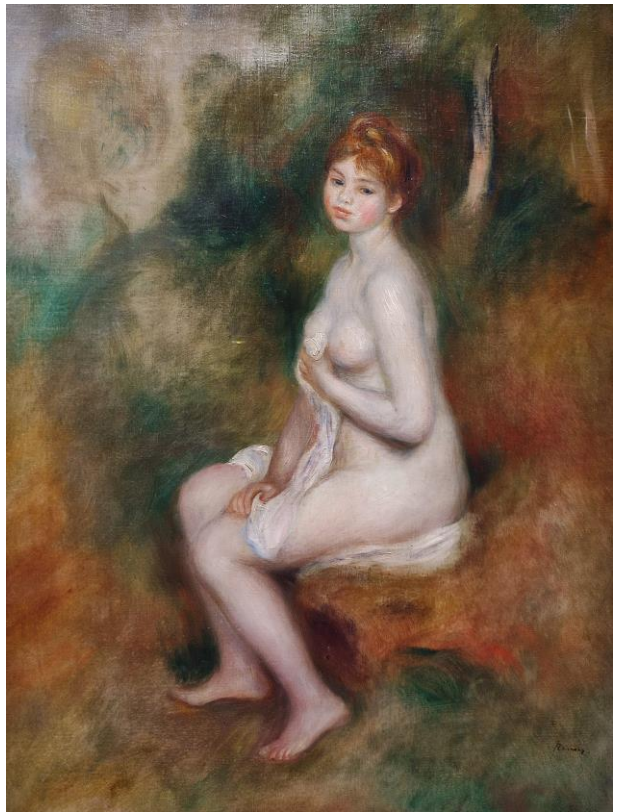

resszi-
onista
festők
műve-

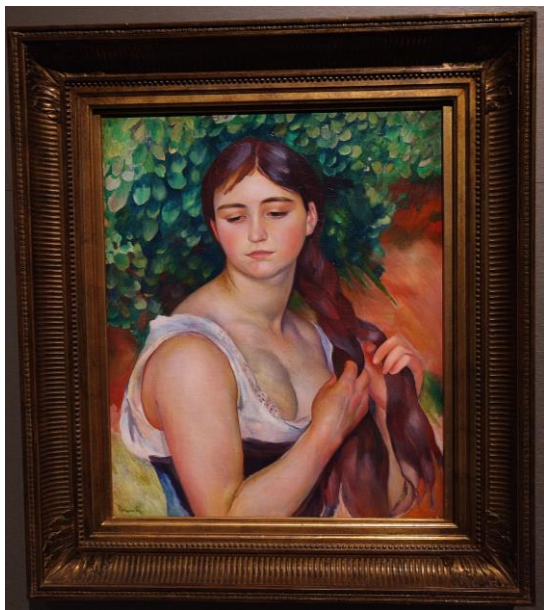

ivel találkozhatunk – ez se igaz teljesen – a másikban viszont, érdekes módon, éppen az impresszionizmus hiányzik: nem csoda, hisz Bécsben alig játszott szerepet. Ott az akadémizmus hadállásai oly sokáig tartották magukat, hogy mire legyőztek, azt már a szecesszió eszközeivel sikerült elérni – hogy aztán rögtön rázúduljon a világra az összes leendő izmus minden következményével. Ennek eredménye pompásan látszik a Leopoldban.)

Harmadik látásra viszont csak fogunk találni néhány párhuzamost. Az első, mint már mellékesen jeleztük, az 1900-as év. A Leopold-béli kiállításnak ez is az alcíme (ahogy a Google-fordító oly bájosan kifejezte magát: „Az okkultizmus iránti lenyűgözés 1900 körül”), a Belvedere-inek pedig azért kulcséve ez, mert ekkor kezdi gyűjteni a Brown házaspár a festményeket – ebből nő ki négy évtized alatt a Langmatt-villa teljes szortimentje, amely 1999 óta mindenki által látogatható múze-

um. (Figyelem! A Brown-gyűjtemény nem azonos a Langmatt kincseivel, az Londonban található, és csak névrokonság áll fenn.)

A második (és egyben utolsó) párhuzamot Max Oppenheimer személyében fedezhetjük fel. A nagytehetségű, zaklatott életű festő máig nem kapta meg azt a figyelmet, amit életműve alapján megérdemelne: hiába, olyan óriások kortársa és barátja volt, mint Schiele, Kokoschka, Gerstl, Moser, ebből a társaságból tényleg elég nehéz lehetett ki-ragyogni. Oppenheimer azért időn-

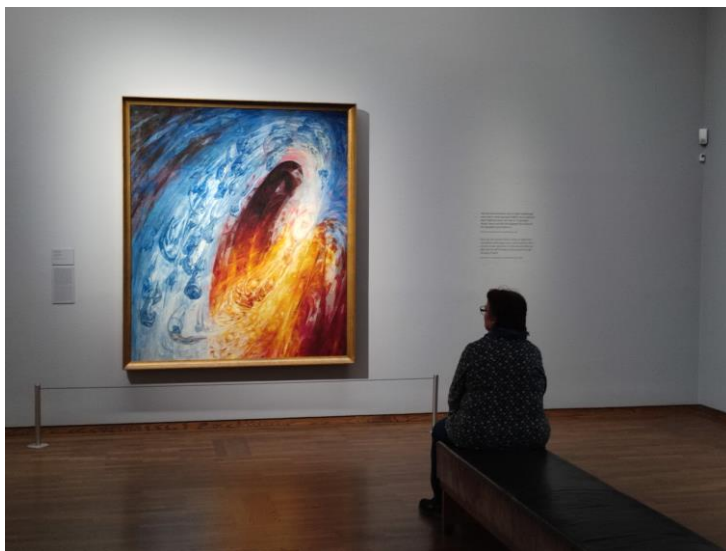

ként megtette, erre most mindkét kiállításon találunk szép példákat. A Leopoldban a szürreális világba kóstol bele a maga módján, a Belvederébe portréi által kerül: ő festi meg a gyűjtő és felesége arcképét a tízes években. Ha azok a képek beszélni tudnának – tudnak, egyébként – egy egész regényt mesélnének egy vasakarátú nőről meg egy szemlélődő férfiről, egy békességesre simogatott érdekházasságról, és még annyi másról.

A Langmatt-gyűjtemény egyébként azért került most Bécsbe, egy vándorkiállítás keretében, mert a bázeli villát renoválják. Azt az élményt, hogy a látogató egy valaha lakott térben gyönyörködhet a képekben, a Belvedere persze nem tudja visszaadni, de azért marad így is elég gyönyörködnivalónk: Brown-éknak Renoir volt a kedvence, van itt néhány korai gyönygyszem is (A copf, például), aztán jöhetnek a többiek is, Boudin, Degas, Sisley, Pissarro, egy kis Monet, Odilion Redon és Mary Cassatt: nekünk legyen mondva.

Önöknek viszont az legyen még elmondva, hogy a Rejtett modernizmus pedig olyan anyagot mozgat meg, hogy az önmagában is lenyűgöző. A racionális századvég, az ipar fetiszizálása, a természet túlzott leigázása váltotta ki az álmodozó elégedetlenekből azt a teozofikus választ, melyben keveredett a misztika, a spiritizmus, az egészségkultusz, a vegetariánizmus, és ez a konglomerátum (melyet egyesek szerves egészként láttak és láttattak) kigyúrta a maga művészeti irányzatait is – más kérdés, hogy mire igazán lábra állhatott volna, ki-tört a nagy háború, és maga alá temette az ábrándokat és ábrándozókat egyaránt.

Fotó: Tanyi Adrienne